

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
**МИКОЛАЇВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**
54001 м. Миколаїв, вул. Адміральська, 4-а, тел./факс 37 85 89
<http://www.moippo.mk.ua>, e-mail: moippo@moippo.mk.ua

Від 16.08.2016 № 887/15-26 на № _____ від _____

Начальникам відділів (управлінь) освіти
райдержадміністрацій (міських рад),
Куцурубської сільської ради
об'єднаної територіальної громади
Очаківського району
Керівникам науково-методичних установ

Про проведення Першого уроку
в 2016/17 навчальному році

На виконання Указу Президента України від 03 грудня 2015 року № 675 «Про відзначення 25-ї річниці незалежності України», відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 20 липня 2016 року № 1/9-385 «Про проведення 1 вересня 2016 року Першого уроку» Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти надсилає для практичного використання в роботі методичні рекомендації щодо проведення в загальноосвітніх навчальних закладах Першого уроку, присвяченого відзначенню 25-ї річниці незалежності України.

Рекомендації та матеріали для Першого уроку розміщені на порталі МОІППО (moippo.mk.ua).

Додаток: на 5 арк.

Директор інституту

Тюпа 37 85 89

В. І. Шуляр

**Методичні рекомендації щодо проведення
Першого уроку в 2016/17 навчальному році
(до 25-ї річниці незалежності України)**

2016 рік – рік державних ювілеїв: 25 років незалежності України, 25 років Всеукраїнському референдуму, який підтвердив Акт проголошення незалежності України, 20 років Конституції України.

На виконання Указу Президента України від 03 грудня 2015 року № 675 «Про відзначення 25-ї річниці незалежності України», листа Міністерства освіти і науки України від 20 липня 2016 року № 1/9-385 «Про проведення 1 вересня 2016 року Першого уроку» **Перший урок у 2016/17 навчальному році буде присвячений відзначенню 25-ї річниці незалежності України.**

Головна мета Першого уроку – поглиблення знань учнів із історії України та процесів державотворення, боротьби за здобуття Україною статусу незалежної, суверенної, демократичної держави; усвідомлення важливості та цінності ідеї власної державності; засвідчення поваги до подвигу борців за свободу, незалежність і територіальну цілісність, єднання суспільства у справі розбудови України як високорозвиненої європейської держави.

Завдання, які мають бути реалізованими в процесі Першого уроку і в подальшій виховній діяльності:

- поглиблення знань учнів про ключові події українського державотворення у ХХ столітті;
- ознайомлення учнів із видатними постатями громадсько-політичного, військового, культурно-мистецького середовища, які зробили вагомий внесок у розвиток українського державотворення та популяризацію національної ідеї;
- сприяння усвідомленню школярами спільних цінностей української нації: державного суверенітету, незалежності, територіальної цілісності й демократичних засад державного устрою;
- активізація пізнавального інтересу учнів до історико-культурної спадщини країни та державотворчих подій історії України ХХ століття;
- виховання поваги до державних символів, шанобливого ставлення до традицій українців та представників інших національностей, які населяють країну;
- формування активної життєвої позиції школярів, їх громадянського самовизначення, прагнення до самореалізації в Україні;
- формування негативного ставлення до проявів дискримінації, жорстокості та насильства, засудження військової агресії;

- розвиток умінь і навичок, що мають стати фундаментом формування громадянської, історичної та національної свідомості школярів;

- формування і розвиток мотивації, спрямованої на підготовку до захисту своєї Батьківщини і служби у Збройних силах України.

Ефективність проведення Першого уроку залежить від обізнаності самого вчителя з історією і традиціями власної країни, а також усвідомлення ним уроків українського державотворення.

Із цією метою рекомендуємо опрацювати методичні матеріали, розроблені Українським інститутом національної пам'яті, що акцентують увагу на ключових подіях українського державотворення у ХХ столітті. Завантажити їх можна [за посиланням](#).

Крім того, на етапі підготовки до Першого уроку вчителю необхідно опрацювати основні нормативно-правові документи, що стосуються відзначення пам'ятних дат історії України; наукові розвідки, архівні та довідкові матеріали, що висвітлюють низку історичних подій ХХ століття, їх роль для українського державотворення та засвідчують тривалий і непростий шлях України до незалежності, цінність ідеї власної державності.

Для якісного забезпечення Першого уроку рекомендуємо використовувати державну символіку України – Прапор, Герб, Гімн; ілюстрації та фотознімки відомих куточків України, Європи, Миколаївської області; ілюстрації краєвидів Миколаївщини – рідного краю; елементи народної символіки; Інтернет-ресурси, що дають змогу запропонувати учням віртуальні подорожі музеями України та Миколаївської області.

Із метою вшанування пам'яті Героїв Небесної Сотні, воїнів та інших загиблих у боротьбі за свободу, цілісність та єдність нашої держави рекомендуємо розпочати Перший урок хвилиною мовчання. Варто згадати імена випускників навчальних закладів, жителів міста (села), котрі загинули, захищаючи Україну. На Перший урок пропонуємо запросити представників місцевого самоврядування, діячів культури і науки, учасників Революції Гідності, учасників АТО, представників громадських та волонтерських організацій.

Зважаючи на актуальність ролі сім'ї у вихованні патріотизму та її взаємодії з навчальним закладом, радимо залучити до проведення Першого уроку представників батьківської громадськості.

Перший урок для учнів початкової школи Міністерство освіти і науки України пропонує провести на тему «Це – наше і це – твоє».

Матеріали до Першого уроку для учнів початкової школи, а саме – мультфільми, розроблено анімаційним розважально-пізнавальним телеканалом для сімей з дітьми дошкільного та шкільного віку «ПлюсПлюс» (<http://plus-plus.tv/dyvys/programy/multserial/ce-nashe-i-ce-tvoye-ochima-ditey-651302.html>).

Мультсеріал «Це – наше і це – твоє» у легкій, яскравій і дотепній формі розповідає юним глядачам про здобутки і досягнення, якими пишається вся країна і якими вони можуть також пишатися. За його мотивами створено

велику інтерактивну книгу «Це – наше і це – твоє. Моя перша книжка про Україну» (<http://plus-plus.tv/skarbnychka/kniganashetvoe>).

Після перегляду учнями мультфільмів із серії «Це – наше і це – твоє!» під час Першого уроку вчитель може запропонувати дітям поміркувати над тим, чим можна пишатися у своєму рідному краї, про що варто розповісти всій Україні, та разом з батьками, дідусями та бабусями скласти про це коротеньку розповідь.

Проект «Це наше і це твоє» – це яскраві та зрозумілі розповіді про геніальні винаходи, природні багатства, історію рідного краю, блискучі ідеї, що прославляють нашу країну на весь світ.

Основний зміст Першого уроку має бути спрямований на виховання поваги та любові до Батьківщини, формування і розвиток уявлень про такі поняття і положення: «Моя Батьківщина – Україна», «рідний дім», «патріот-громадянин».

У ході уроку рекомендуємо в цікавій формі розповісти про важливі історичні події та видатних державних діячів: Богдана Хмельницького, Михайла Грушевського, Володимира Винниченка, Євгена Петрушевича та інших. Наводячи зрозумілі приклади, дітям варто пояснити, що таке незалежність держави, соборність та єдність.

Під час уроку для учнів початкової школи рекомендуємо надати перевагу ігровим формам роботи, діалогічному спілкуванню, проектній діяльності, іграм та розвагам із використанням народних традицій та обрядів; екскурсіям до історичних та краєзнавчих музеїв.

Учитель обирає форму проведення самостійно, враховуючи можливості навчального закладу та індивідуальні особливості учнів класу.

Уроки бажано проводити з музичним супроводом, відповідним оформленням приміщення з використанням національної символіки, репродукцій краєвидів України, вбрання українців різних регіонів, портретів відомих діячів історії, культури, фотокарток самих дітей, їхніх родин.

Ураховуючи актуальність для українського суспільства ідеї розвитку української державності, важливість сформованих ціннісних орієнтацій молоді, зокрема патріотичних почуттів, громадянсько-активної позиції, відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 20.07.2016 № 1/9-385 «Про проведення 1 вересня 2016 року Першого уроку» **Перший урок для учнів основної та старшої школи** рекомендуємо провести на тему **«Від проголошення незалежності до нової України»**.

Під час проведення Першого уроку важливо донести ідею розвитку української державності як консолідуючого чинника суспільства та єдності нації, зазначивши, що **24 серпня 1991 року** прийнято Акт проголошення незалежності України, що був схвалений Всеукраїнським референдумом **1 грудня 1991 року**.

Учням цікаво буде дізнатися, що референдум відбувся в усіх 27 адміністративних одиницях України: 24 областях, Автономній республіці Крим, Києві та Севастополі. У голосуванні взяли участь 31 891 742 виборці, або 84,18 % тих, хто мав право брати участь. На підтримку незалежності

висловились 28 804 071 громадянин, або 90,32 % тих, хто брав участь. Референдум мав імперативний характер, його рішення було загальнообов'язковим та не потребувало окремого затвердження. За підсумками референдуму зміцнено правові засади державного суверенітету, створено умови для розгортання державотворчих процесів у незалежній Україні.

На Всеукраїнському референдумі українці підтвердили прагнення жити в незалежній державі, зробивши це незворотнім фактом історії. 90,32 % виборців ствердно відповіли на питання в бюлетені «Чи підтверджуєте Ви Акт проголошення незалежності України?». У Криму ідею незалежності України підтримали 54,19 % виборців, у Донецькій області – 83,90 % і 83,86 % – у Луганській.

Одним із ключових акцентів Першого уроку для старшокласників має стати їх ознайомлення з історією Конституції України, 20 років з дня прийняття якої відзначили 28 червня 2016 року. Конституція України, яка була прийнята 28 червня 1996 року на п'ятій сесії Верховної Ради України, закріпила статус незалежної України як рівноправного учасника міжнародних відносин, визначила засади всього суспільного життя, права та обов'язки людини й громадянина, основи організації та принципи діяльності державного апарату України.

На жаль, результати соціологічного дослідження, проведеного на замовлення Центру політико-правових реформ у грудні 2015 року, показали вкрай низьку обізнаність громадян, зокрема й молоді, з текстом Конституції України та відповідно нерозуміння її цінності. Так, 50,4 % респондентів відповіли, що вони ніколи в житті не читали Конституцію України, навіть окремі статті.

Тому, на нашу думку, у ході Першого уроку важливо спрямувати зусилля на вирішення завдань щодо підвищення обізнаності старшокласників із Конституцією України та формування їх правової свідомості. Окрім того, необхідно розкрити сутність окремих статей Конституції України як Основного Закону держави, що визначають цінності української нації: державний суверенітет, незалежність, територіальну цілісність й демократичні засади державного устрою (стаття 1; стаття 132).

Події останніх років, коли Україна ціною життя Героїв Небесної Сотні, зусиллями українських військових, добровольців, волонтерів відстоює свободу і територіальну цілісність, дають підстави стверджувати, що переважна більшість громадян України, серед яких є і діти, і молодь, виявили високу патріотичну свідомість та міцну громадянську позицію. Тому одним із найважливіших завдань педагогів є продовження роботи з формування у дітей та молоді громадянських якостей, розуміння приналежності до Українського народу.

Форми і методи проведення Першого уроку можуть бути різноманітними і мають стати творчим доробком кожного педагога: круглий стіл, конференція, пошукова гра, колективна творча справа, віртуальна екскурсія, експедиція, фоторепортаж, презентація, інтернет-форум, усний

журнал, літопис, диспут, дебати, ток-шоу, соціальний ринг.

На уроці можна започаткувати проведення творчих конкурсів, створення учнівських проектів тощо. Підготовчу роботу слід організувати так, щоб максимально залучити учнів класу до підготовки.

Моделюючи зміст уроку для цієї вікової групи, радимо ознайомити учнів з історичними подіями, що пов'язані з утворенням Української Центральної Ради, проголошенням УНР і ЗУНР, підписанням й історичним значенням IV Універсалу Центральної Ради, урочистим проголошенням Акта злуки УНР і ЗУНР та основними процесами сучасної Української державності. Використання з подальшим обговоренням документальних фільмів, які відображають події Української революції 1917–1921 років, присвячені проголошенню незалежності Карпатської України (1939 рік) та історії здобуття Україною незалежності, спонукатиме учнів до усвідомлення уроків української державності, нелегкої боротьби, мужності і героїзму захисників Батьківщини, які й сьогодні відстоюють суверенітет і територіальну цілісність держави.

Музичний супровід уроку, виконання гімну України, використання державної та національної символіки сприятимуть створенню урочистої атмосфери на уроці. Учителю варто звернути увагу на додаткове святкове оформлення класної кімнати, залучати до роботи учнів, батьків. Змістовно провести урок допоможуть запрошені гості: учасники АТО, політичні діячі, письменники, знавці рідного краю, вчені.

У підсумку Першого уроку варто підкреслити, що кожен учень може зробити свій внесок у становлення нашої держави. Наполегливо вчитися, бути патріотом – це посильний дарунок рідній країні.

Важливо при проведенні Першого уроку уникнути формалізму й заорганізованості, забарвити перший день нового навчального року святковістю, урочистістю, добрим настроєм, емоційністю, оптимізмом.

Отже, Перший урок – це початок великої відповідальної роботи педагогічного колективу з формування активної громадянської позиції учнівської молоді. Від самовідданої наполегливої праці, творчого натхнення, педагогічної культури і майстерності залежить майбутнє кожного громадянина України.

Для повноцінного забезпечення Першого уроку рекомендуємо використовувати добірку інформаційних матеріалів, що розміщені на сайті МОІППО.

Нехай 2016/17 навчальний рік буде мирним і щасливим, багатим на нові ідеї та звершення. Від щирого серця бажаємо Вам добробуту, злагоди і творчої наснаги.

Директор МОІППО

В. І. Шуляр